

Pasionat de istoria artei și de catedralele Franței, prieten cu Marcel Proust, Emanuel respinge dragostea verișoarei. Atitudinea lui rezervată și melancolică a reprezentat o adevărată provocare pentru exuberanta Martha, care-i îi făcea declarații aprinse, însă Emanuel îi impune să fie „cuminți”. Era a doua mare dezamăgire a ei. Câțiva ani mai târziu, prințul Wilhelm, moștenitorul tronului Germaniei, se îndrăgostește atât de mult de Martha, că îi cere lui George Valentin Bibescu privilegiul de a corespunde cu soția lui, „cea mai frumoasă și mai inteligentă femeie din România”. În 1909, o săptămână petrecută în luna mai alături de Wilhelm va rămâne un reper în viața Marthei, păstrând în suflet momentul când a trecut, în mașina prințului, pe sub poarta Brandenburg. Înconjurată de flori, asaltată de scrisori și telegrame, prințesa româncă este flatată, dar nu îndrăgostită. Avea puțin peste 20 de ani! Considerată la acea vreme „plictisitoare” de soțul ei, Martha trăia mai retrasă, preferând să lucreze. Atunci a apărut cartea „Cele opt paradisuri” pe care Academia Franceză i-o premiază. După acest moment, Emanuel i-l prezintă pe Charles Louis de Beauvau Craon, cel care avea să devină bărbatul vieții ei. Descendent al unei vechi familii aristocrate din Franța, cultivat, cu maniere perfecte, bărbatul înalt cu ochi albaștri și mâini frumoase îi va marca existența pentru totdeauna. Pasiunea, reprimată până acum, se dezlănțuie. Martha își pune problema divorțului, pe care Charles Louis i-l cerea atât de imperios. Ea avea de ales între a-și păstra poziția de femeie etern înșelată sau de a deveni stăpâna unui întins domeniu nobiliar, cu două castele și soția unuia dintre cei mai râvniți burlaci ai Franței, pe care-l intuia că îi este egal intelectual, adică exact ceea ce dorise mereu de la un bărbat. Îl iubea de trei ani, el amenința cu sinuciderea, mama lui intervenise cerându-i Marthei să nu mai „abuzeze” de fiul ei, iar contesa de Caraman Chimay, rigida mamă a lui George Valentin, o implora să nu-și părăsească soțul.

La un pas de divorț

Dezorientată, traumatizată sufletește, Martha alege să se retragă o vreme la o mănăstire din Alger. Cel care taie nodul gordian este chiar George Valentin. Printr-o telegramă trimisă pe drum și primită la Marsilia, o anunța că a cumpărat de la verii lui Brâncoveni Domeniul Mogoșoaia, locul pe care ea și-l dorea demult, și că îi dăruiește palatul. Răvășită, tentată de Mogoșoaia și neliniștită de zvonul că lui Charles Louis i s-a găsit în urgență o soție, Martha ajunge în Alger, la mănăstirea unde stareț era prințesa- călugăriță Ioana Bibescu. O aștepta însă o lovitură de teatru: Ioana Bibescu își încălcaseră jurământul și dezbrăcaseră rasa carmelitelor, fiind pătimăș îndrăgostită de Emil Combes, premierul francez. Avea 40 de ani și se

Prințul George Valentin Bibescu

Prințul moștenitor Wilhelm

Emanuel Bibescu

călugărise la 18, iar Emil împlinise 65. Martha revine în țară. Nu va mai încerca niciodată să-și părăsească soțul.

”Îmi ești dragă, dar nu să-mi petrec viața cu tine!”

Încercând cu disperare să uite de Charles Louis, în viața Marthei apare Christopher Birdwood, atașat militar la legatia Marii Britanii, omul care i-a oferit iubirea vindecătoare. Calm, stăpânit, englezul avea răbdarea de a o aștepta pe Martha să se vindece și îi era alături în cel mai greu moment al vieții ei: moartea tatălui său, Ion Lahovary. Zile în șir, închisă la Posada, nu l-a primit decât pe el, „Kit”, cum îi spunea ea, nu cerea nimic. Îi era doar alături, iar Martha era prea obosită. Într-o seară cu trandafiri, la Mogoșoaia, devine amanta lui. Pe toată perioada războiului, ea va depinde practic de sprijinul lui, înfuntând împreună acuzațiile tot mai frecvente de spionaj. Prințesa se bucură de iubirea lui Kit, devenit lord Thomson of Cardington, strălucind în viața pariziană, deseori cu gândul la Charles Louis! În toamnă, George Valentin vine să-i ceară divorțul, oferindu-i în schimb „un fluviu de bani” și mărturisindu-i în stilul său brutal: ”Îmi ești dragă și tu, firește, dar nu îndeajuns încât să-mi petrec restul vieții alături de tine!” Martha refuză, îi promisese soacrei ei pe patul de moarte că nu-l va părăsi niciodată. A fost ultima oară când s-a vorbit despre divorț în viața Marthei.

Marea iubire a Marthei, Palatul Mogoșoaia

În 1923 primește pentru a doua oară Premiul Academiei Franceze, de data aceasta pentru „Izvor. Țara sălcilor” și devine ținta iubirii lui Henry Bertrand Leon de Jouvenel. La 47 de